

УДК 330.3

О. Г. Білорус

академік НАН України, професор, доктор економічних наук,
завідувач відділу глобалістики, геополітики і геоeкономіки,
Інститут світової економіки і міжнародних відносин НАН України, Київ, Україна
o.bilorus@gmail.com

ТРАНЗИТИВНІ КРАЇНИ У СВІТОСИСТЕМІ ПОСТІНДУСТРІАЛЬНОГО ГЛОБАЛІЗМУ*

Анотація. У статті розглядаються проблеми ефективності державної влади транзитивних країн, і зокрема України. Розкриваються закономірності та наслідки зрощування виконавчої, законодавчої і судової влади з олігархатом, проблеми державної корупції та бюрократизму, бідності й несправедливості. Процеси деіндустріалізації і десоціалізації транзитивних країн украй негативно впливають на рівень конкурентоспроможності їх економік. Акціонування та корпоратизація власності, створення потужних фінансово-промислових об'єднань, неоіндустріалізація і неоконвергенція стали імперативами ринкової трансформації транзитивних країн. Розв'язання цих складних проблем неможливе без вирішення завдань транзитивного соціального розвитку та переходу до стратегій «Еко-Соціо-Еко».

Ключові слова: транзитивні країни, неоіндустріалізація, деіндустріалізація, корпоратизація промисловості, неоконвергенція, соціалізація та екологізація розвитку, національні стратегії розвитку «Еко-Соціо-Еко».

О. Г. Белорус

академик НАН Украины, доктор экономических наук, профессор,
заведующий отделом глобалистики, геополитики и геоэкономики,
Институт мировой экономики и международных отношений НАН Украины, Киев, Украина

ТРАНЗИТИВНЫЕ СТРАНЫ В МИРОСИСТЕМЕ ПОСТІНДУСТРІАЛЬНОГО ГЛОБАЛІЗМА

Анотація. В статті розглядаються проблеми ефективності державної влади транзитивних країн, і України в том числі. Розкриваються закономірності і наслідки зрощування виконавчої, законодавчої і судової влади з олігархатом, проблеми державної корупції та бюрократизму, бідності й несправедливості. Процеси деіндустріалізації і десоціалізації транзитивних країн украй негативно впливають на рівень конкурентоспроможності їх економік. Акціонування і корпоратизація власності, створення потужних фінансово-промислових об'єднань, неоіндустріалізація і неоконвергенція стали імперативами ринкової трансформації транзитивних країн. Розв'язання цих складних проблем неможливо без вирішення завдань транзитивного соціального розвитку та переходу до стратегії «Еко-Соціо-Еко».

Ключевые слова: транзитивные страны, неоиндустриализация, деиндустриализация, корпоратизация промышленности, социализация и экологизация развития, национальные стратегии развития «Эко-Социо-Эко».

Oleg Bilorus

Academician of the National Academy of Sciences of Ukraine, Doctor Sc. (Econ.), Professor,
Head of Department of Globalization, Geopolitics and Geo-economics,
Institute of World Economy and International Relations of NAS, Kyiv, Ukraine
5 Leontovycha St., Kyiv, 01030, Ukraine

TRANSITIVE COUNTRIES IN THE WORLD-SYSTEM OF POST-INDUSTRIAL GLOBALISM

Abstract. The article deals with the effectiveness problems of State Management of the transitive countries (Ukraine and others). Legalities and consequences of the Executive, Legislative and Juridical Branches of the State Power and Oligarchat joints, problems of State Corruption and Bureaucracy, Poverty and Injustice are discovered. Processes of deindustrialization and de-socialization of the Transitive countries are influenced very negatively on the Level of their Economies Competitiveness. Formation of Joint stock Companies, Corporatization of Property, creation of Powerful Finance-Industrial Corporations, neo-industrialization and neo-convergence became an imperative of the transitive countries Market Transformations. Realization of these complex problems is unrealistic without the realization of the Tasks of transitive social development and without the transition to the strategies «Eco-Socio-Eco».

Keywords: transitive countries; neo-industrialization; de-industrialization; corporatization of the industry; neo-convergence; socialization and ecologization of development; national strategies of development «Eco-Socio-Eco».

JEL Classification: F01, P27

Проблеми ефективності державної влади транзитивних країн

Незважаючи на значні відхилення від ліберально-демократичного стратегічного курсу, він залишається для України імперативним як на період транзитивних трансформацій, так і на довгострокову перспективу соціально-економічного розвитку. Зростає відповідальність партій та

* У цьому номері публікується друга частина статті. Перша частина опублікована в № 7-8(1)'2013.

In current issue the second part of the article is represented. The first part of it was published in the *Ekonomicnij Casopis-XXI (Economic Annals-XXI) Journal*, 7-8(1)'2013.

Верховної Ради за контроль діяльності Уряду і відповідну законодавчу корекцію внутрішньої та зовнішньої політики. Настав час сформулювати законодавчі запобіжники коливань внутрішньої політики і, особливо, стратегії розвитку залежно від результатів виборів та персоналій керівників. Для цього потрібно розробити і прийняти як закон Національну стратегію України до 2025 року, обов'язкову для виконання всіма урядами, які приходять до влади. Стратегічна послідовність стала важливим чинником розвитку України в умовах світової системи глобалізму. Базовою основою національної стратегії України повинні бути «Декларація про державний суверенітет України» (1990 р.), Закон «Про економічну самостійність України», Конституція України. Цими державними актами визначена стратегія лібе-

рально-ринкової трансформації адміністративної системи державного управління і господарювання на принципах економічної демократії, свободи підприємництва та економічної самодіяльності громадян. На жаль, економічні свободи громадян утискаються бюрократією, олігархатом і всемогутньою системою корупції. Президент, Конституційний суд та вся судова і правоохоронна система повинні нести відповідальність, у тому числі політичну та юридичну, за порушення Урядом і місцевими органами влади та самоврядування вимог Конституції як закону прямої дії. Йдеться, перш за все, про державну корупцію, яка підриває суверенітет країни і є специфічною формою експлуатації громадян. Інтересам Української політичної нації відповідає принцип відокремлення державної влади (і місцевого самоуправління) від бізнесу.

Інтереси народу й олігархів ніколи не співпадатимуть. Олігархату потрібен «кишеньковий» парламент, щоб можна було здійснювати купівлю-продаж депутатів поштучно за мільйони доларів за «тушку». А про народні парламенти України та інших транзитивних країн годі й говорити. Парламент повинен бути вищою гілкою державної влади, а не відділом адміністрації президента. Без вирішення цих питань загрози парламентаризму, демократії і суверенній державності в Україні зростатимуть. На нинішньому етапі соціально-економічний розвиток та трансформаційний процес занурюються у фазу деградації, яка набуває незворотного характеру. Наявні ознаки поглиблення кризи державності України. Рада Національної безпеки та оборони не виконує своїх контрольних функцій. Очевидно, що в умовах продовження трансформаційної фази розвитку України, як і Росії, буде потрібна програма довгострокових надзвичайних трансформаційних заходів.

Україна надто довго та малоуспішно «засиділася» на трансформаційному перехідному етапі. Стає очевидним, що без «шокової реформаторської терапії» вже не обійтись. Починати її доведеться з таких заходів, як прогресивне оподаткування доходів, введення податку на капітал, стимулювання внутрішнього споживання, контроль вивозу капіталів, жорстке придушення державної корупції, детнізація економіки, контроль за доходами і витратами, розвиток усіх форм економічної демократії. А на цій основі – й демократії політичної, яка передбачає гарантії реальних прав та свобод громадянина, розвиток місцевого самоуправління, європеїзацію і глобалізацію українського суспільства, формування середнього класу. При цьому слід урахувати, що політичній демократії передую економічна та соціальна демократія, тож бажано, щоб вони максимально зблизилися. Досвід показує, що політична демократія майже не піддається впровадженню методом «шокової терапії» [1]. Шоковими є лише методи антидемократичного реверсу. Транзити до демократії передусім мають відбуватися у країнах із досягнутим середнім рівнем економічного розвитку. У бідних країнах демократизація неможлива [2, с. 72]. Залишається сподіватися, що Україна ще не втратила останнього шансу на демократизацію і розвиток. Необхідно зупинити процес сповзання незрілої демократії України до авторитарної «демократури».

Державна влада та партії несуть відповідальність перед народом за незадовільне формування громадянського суспільства в Україні й національної економіки на базі народного підприємництва, а не олігархату. Останній зацікавлений у керованій демократії, інтересам якого відповідає державна бюрократія. Бюрократизація українського суспільства – загроза для демократизації та реального, а не декоративного народовладдя. Без подолання зазначених проявів олігархічного монополізму і державного бюрократизму інтеграція України в ЄС неможлива.

Корпоративно-тінюва спрямованість розвитку олігархату виявляється через механізми тінізації та корупції навіть у тих транзитивних країнах, які вже офіційно стали членами Євросоюзу. Це, наприклад, стосується Болгарії і Румунії. Деолігархатизація транзитивних країн – надзвичайно складний процес, у ході якого перевіряється здатність держави контролювати процеси розвитку.

Імперативи ринкової трансформації транзитивних країн

В економічній теорії відзначається закономірність розширеного самовідтворення олігархічного капіталу та захоплення ним структур державної влади. Набравши певних масштабів, олігархат бере під контроль уряди й навіть держави. Така загроза в Україні виникла із початком незалежності, і вона зростає. Багато країн – Франція, Німеччина, Туреччина, Аргентина – успішно проводили політику детнізації капіталів шляхом їх «амністії» та конверсії, а саме залучення тінювих капіталів до легальної економіки. Настав час застосувати таку практику і в Україні. Усі заходи, які сприяють розвою народного підприємництва, економічної активності і самодіяльності, слід усіяко підтримувати.

На сучасному етапі ринкова трансформація економік транзитивних країн проходить в умовах багаторічного процесу деіндустріалізації. Промислове спустошення характерно й для таких країн – колишніх промислових гігантів, як Росія, Україна, Польща. Втрата реального виробничого сектору в цих та інших країнах є критичною. Вона вкрай негативно впливає на формування ринкового конкурентного середовища і глобальну конкурентоспроможність транзитивних країн. Для великих транзитивних країн індустріальний виробничий сектор має особливо важливе, стратегічне значення з точки зору їх самозабезпечення металами, цементом, машинами, електронною технікою. Тому промислова політика цих країн повинна бути спрямована на відновлення ринково-корпоративних інтегрованих підприємств якісно нової організаційної структури, які могли б стати основою національних промислово-фінансових груп. Корпоратизація промисловості України, як і Росії, – невідкладний імператив реіндустріалізації та неолібералізації їх економік.

Формування національного ринку і ринкового конкурентного простору не може бути ефективним без ринковості підприємств як первинної, основної (базової) ланки економіки індустріального типу та їх системно-організаційної трансформації в ринково-структурованого суб'єкта, здатного функціонувати в конкурентному глобальному середовищі, яке набуває ознак постіндустріального. Державним очільникам транзитивних країн варто зрозуміти, що закономірність глобальної корпоратизації економік стосується всіх країн. Україна, з цієї точки зору, втратила великий ресурс розвитку через недосконалість як державного, так і корпоративного менеджменту. Це вкрай негативно вплинуло на інвестиційний процес та технічне переозброєння промисловості внаслідок низького рівня капіталізації прибутків, вивозу їх в офшори, неефективної амортизаційної політики, завищеного податкового навантаження на підприємства, мінімізації державних інвестицій за надмірного державного бюджетного споживання, обмежені ресурси якого інтенсивно розкрадаються, що призводить до великих бюджетних дефіцитів.

У сучасній промисловій політиці України, Росії та інших транзитивних країн із великим ринком внутрішнього споживання наразі загострюються структурні проблеми, особливо це стосується розвитку галузевої структури промисловості. Відновлення власної харчової галузі може дати значний ефект завдяки зменшенню імпортозалежності, розвитку аграрного сектору. Знищення в Україні багатьох підприємств цукрової промисловості, легкої промисловості, місцевої промисловості завдало країні великих збитків, породило безробіття, а олігархам принесло швидкі капітали. У цьому велика провина перед українським народом уряду й місцевої влади.

У процесі реіндустріалізації і неолібералізації України особлива роль належить фінансово-промисловим корпораціям-лідерам, таким, як «Південмаш» (ракетобудування), «Антонов» (авіабудування), НКМЗ (тяжке машинобудування), «Мотор-січ», «Криворіжсталь», Маріупольський металургійний комбінат та інші корпоративні підприємства, що мають завершений виробничий цикл. На

порядку денному держави – вирішення стратегічної проблеми відновлення великих українських суднобудівних корпорацій. Промислова політика України на стадії реіндустріалізації і неоіндустріалізації повинна органічно поєднувати обидва відомі напрями – відновлення базових галузей промисловості та розвиток постіндустріальних і неоіндустріальних високотехнологічних виробництв.

Останній напрям в Україні перебуває у стадії стагнації та депресії. Складається враження, що уряд і бізнес відклали його розгляд на 20–25 років, поки у країні не сформується постматеріальні потреби та відповідна структура споживання, не зросте душеве виробництво ВВП від \$7 тис. до \$20 тис. на рік. Але зволікати із переходом до постіндустріального високотехнологічного розвитку промисловості України не можна, бо це означає деградацію економіки. Завдання реіндустріалізації і модернізації теперішнього промислового потенціалу необхідно поєднувати із проривами в окремих напрямках постіндустріальних високотехнологічних виробництв. Очевидно, що для розвитку великомасштабної постіндустріалізації та неоіндустріалізації Україні знадобиться щонайменше 30–40 років. Тому для нас особливо цікавим є досвід Японії, яка, освоюючи інтелектуально-технотронні виробництва, одночасно розвиває і модернізує базові галузі промисловості. Чи не в цьому секрет японського «економічного дива»?

Комплексна стратегія реіндустріалізації та неоіндустріалізації нашої країни повинна враховувати такий чинник, як вакуум ринку провідних постіндустріальних країн, що згорнули традиційний індустріальний сектор, але не втратили потреби у продукції базових галузей виробництва. Тому на світовому ринку зберігається великий попит на такі українські товари, як сталь, труби, прокат, хімічна та лісопереробна продукція, добрива тощо. На нинішньому етапі, незважаючи на хронічний характер глобальної системної кризи, Україні доведеться вирішувати складні завдання постіндустріального розвитку економіки. Це стане можливим лише тоді, коли держава створить систему стимулів для національних і зарубіжних інвесторів. Очевидно, настав час заснувати в Україні Національний фонд реконструкції, модернізації та розвитку, який формуватиметься із відповідних відрахувань із надприбутків і прибутків національних та зарубіжних корпорацій, що використовують ресурси на нашій території. Для корпорацій, що інвестують капітал у постіндустріальні високі технології, необхідно знизити ставки оподаткування прибутку на 25% у межах розмірів інвестиційних вкладів. За цих умов Україна може вийти на лідируючі позиції у процесах реіндустріалізації та неоіндустріалізації розвитку. Це стосується, наприклад, вітчизняної ракетно-космічної галузі, відомої в усьому світі. Екс-президент України Л. Кучма справедливо писав, що «...народ, який має «Південмаш», відрізняється від народу, який «Південмашу» не має. Нація, яка спроможна створювати найкращі на планеті ракети, обов'язково впрається і з усіма іншими земними завданнями та проблемами» [3, с. 307]. Справа за державним стратегічним менеджментом України.

Процеси реіндустріалізації і постіндустріалізації української економіки не можуть і не повинні обійти таку базову галузь економіки, як агроіндустріальний сектор. В умовах глобальної продовольчої кризи він має особливо велике стратегічне значення [4]. На жаль, до сьогодні залишаються нереалізованими реформи, що відкриють можливість для створення ринку землі, земельного банку, аграрно-промислового кооперування ефективних власників землі, запровадження механізмів протидії латифундації землі, розвитку сільськогосподарського машинобудування, а також державної підтримки та стимулювання фермерських господарств, їх об'єднань. Майбутнє агропромислового сектору України – це співрозвиток великих кооперативних корпорацій, здатних виходити і конкурувати на світових ринках, із фермерськими господарствами, базованими на новій технічній основі та сучасній агрохімії.

Особливості транзитивного соціального розвитку і перехід до стратегій «Еко-Соціо-Еко»

Транзитивним країнам притаманні складні соціальні проблеми. В Україні їх ефективно розв'язання уряди відкладали протягом усього трансформаційного періоду, починаючи від 1991 р. Соціальні функції ринкових реформ зводилися до мінімуму, який також не реалізовано на практиці. Транзитивні держави не виконали свою соціальну функцію, не забезпечили соціальну орієнтацію розвитку економіки, допустили поширення «дикого» капіталізму, що призвело до тотальної корупції, безробіття і бідності населення. Для переважної більшості громадян цих країн рівень життя із переходом до ринкової капіталістичної економіки не тільки не підвищився, а й навіть погіршився. Зрівнялівка в розподілі та споживанні благ змінилася небажаним соціальним майновим розшаруванням громадян, монополізацією розподілу, надспоживанням суспільних верств, що входять у систему олігархату.

Тотальна соціальна несправедливість загрожує соціальним вибухом. Бідність населення стала спільною соціальною характеристикою транзитивних країн. Не виправдалися сподівання на те, що чим більше в економіці ринку, тим соціальнішими є її (економіки) механізми, тим більше вона працює на людину [1]. Класик глобального капіталізму Дж. Сорос слушно з цього приводу заявив, що економіка повинна бути ринковою, а держава і суспільство – соціальними [5, с. 159]. Тому всі транзитивні країни, й передусім найбільші з них – Росія і Україна, у своїх довгострокових стратегіях мають ставити соціальний чинник на перше місце – як стратегічний імператив. Без розв'язання соціальних проблем економічний розвиток гальмується звуженням національного ринку, зменшенням потенціалу внутрішнього конкурентного простору та зниженням його ролі в системі глобального конкурентного простору [6]. Поступово транзитивні країни мусять взяти на озброєння національні стратегії «Еко-Соціо-Еко», які витіснять стратегії тотального економізму і ринкового детермінізму. Останній за своєю суттю є дуже близьким до ринкового фундаменталізму сучасних авангардних розвинутих країн.

Усі транзитивні країни, включно із новими членами ЄС, повинні запровадити системи індексації заробітної плати та пенсій, а також врегулювати питання справедливої ціни робочої сили (саме ціни, а не вартості, як помилково вважають деякі автори). Успадкована від економіки адміністративного соціалізму вкрай занижена ціна робочої сили і надвисока норма експлуатації живої праці (близько 300%) має відійти в минуле. Зарубіжний досвід розвинутих західних країн доводить особливу роль випереджального розвитку соціальної сфери, інвестицій у людський капітал.

Слід підкреслити, що прогресивні досягнення Заходу за останні 40–50 років базуються саме на випереджальному зростанні ціни робочої сили та платоспроможного попиту населення. Те саме можна сказати й про досвід успішних постсоціалістичних країн Центральної і Східної Європи. Реальний підйом виробництва намітився там лише тоді, коли почала відчутно збільшуватися середньомісячна заробітна плата [1]. Це один із головних транзитивно-трансформаційних уроків міжнародного досвіду. У транзитивних державах, за прикладом країн Заходу, слід запровадити і контролювати мінімальні норми оплати праці. (Для інформації: в Україні порівняно із країнами ЄС заробітна плата є нижчою у 5–14 разів.) Уряди транзитивних країн повинні зрозуміти, що знецінення робочої сили – це не лише соціальний, а й економічний абсурд, що звужує емність внутрішнього ринку, є ахіллесовою п'ятою транзитивних економік. Однак у цьому зацікавлений олігархат, який отримує надприбутки на різниці в оплаті праці. Соціальна справедливість та справедлива пенсійна система неможливі без збільшення заробітної плати. Як підкреслював класик соціології М. Вебер, «...низька заробітна плата не виправдовує себе і дає зворотний результат» [7, с. 56]. Слід погодитися з авторами, які вважають, що висока вартість робочої сили, що зростає, є

основним важелем інвестиційної привабливості та технологічного процесу транзитивних економік.

Практично в усіх транзитивних країнах наявна тенденція зростання невиправданої диференціації доходів і, як наслідок, зростання масштабів бідності. І Росія, і Україна тут не є винятками. Звичайно, подолання бідності – це складний та довгостроковий процес, але важливо, щоб уряди здійснювали його шляхом підвищення рівня зайнятості населення і оплати праці, а не лише перерозподілу вкрай обмежених бюджетних ресурсів. Таким чином можна перетворити економічну трансформацію перехідних країн у їх соціально-економічну трансформацію.

Висновки

У XXI столітті глобальний світ змінюватиметься ще інтенсивніше. Закономірністю його розвитку є те, що фактично всі країни, і авангардні країни Заходу також, стають транзитивними у світовій системі глобалізму. Посиляться процеси глобальної трансформаційної конкуренції. Нинішні країни-глобалізатори перетворюються у трансформаційні. Глобальна боротьба за світові ресурси різко загостриться. Енергія, інформація, інтелект, земля, наука, вода, продовольство, чисте повітря стануть предметами глобальної неоконкуренції та експлуатації. Колишні перехідні країни, у тому числі Росія і Україна, щоб вижити, бути ефективними партнерами та розвиватися, повинні виробити і реалізувати захисні солідарно-інтеграційні та адаптаційні глобально орієнтовані стратегії. Їх розробка можлива тільки на основі поглиблення глобальних досліджень і глобального прогнозування розвитку.

Один із головних напрямів таких досліджень – визначення найбільш важливих стратегічних партнерів на довгострокову перспективу. Виходячи зі свого гео економічного становища, Україна повинна, спираючись на можливу майбутню асоціацію з ЄС і партнерство зі США, не дати втягнути себе в різного роду євразійські інтеграційні утворення, у яких наша країна використовуватиметься для відновлення «м'яких» чи «жорстких» імперій. Час імперій минув, імперські ідеї не мають жодних перспектив. Євразійська інтеграція України означала б для неї позбавлення історичних перспектив реінтеграції в Європу з усіма негативними наслідками аж до втрати реального суверенітету і державності [8]. Росія не може бути для України монополічним локомотивним лідером, оскільки вона була й залишається однією з найбільш непрогнозованих країн світу, де ще не сформовано філософію власного розвитку [1]. Водночас, рівноправні, взаємовигідні форми та напрями двохстороннього співробітництва із Росією є необхідністю. США, ЄС, Китай, Індія, Росія, Канада – ось природний стратегічний п'ятикутник України.

Чи не найважливішим стратегічним імперативом для України як транзитивної країни, що розвивається не адекватно сучасним викликам глобалізації, є відмова від філософії і тактики «наздоганяльного розвитку» та практики

країн, що «копіюють» розвиток інших, у тому числі суперіндустріальних і надрозвинутих країн. Найбільшою мірою Україні підходять стратегії «покладання на власні сили» та стратегія проривного і випереджального розвитку із концентрацією на найбільш перспективних стратегічних напрямках. Перша чверть XXI століття, очевидно, не стане для України завершальним періодом глибоких радикальних інституційних трансформацій. Друга чверть XXI століття – це потенційний стратегічний простір зрілого розвитку України у глобальній світовій системі та сім'ї народів Європи.

Література

1. Гальчинський А. С. Нотатки радника Президента. Десять років з Президентом Леонідом Кучмою / А. С. Гальчинський. – К. : Либідь, 2013. – 584 с.
2. Хантингтон С. Третя волна. Демократизація в кінці XX століття ; пер. с англ. / С. Хантингтон. – М. : РОСПЕН, 2003. – 368 с.
3. Кучма Л. Д. Кроки становлення національної економіки, 1994–2004 роки : доп. та виступи Президента України, офіц. док. : у 2-х кн. Кн. 2: Утвердження механізмів сталого розвитку. Системне поглиблення трансформаційних реформ, 2000–2004 роки / Л. Д. Кучма. – К. : Либідь, 2008. – 544 с.
4. Глобальна продовольча безпека / [О. Г. Білорус, М. В. Зубець, П. Т. Саблук, В. І. Власов]. – К. : ННЦ «ІАЕ», 2009. – 486 с.
5. Сорос Дж. Криза глобального капіталізму / Дж. Сорос ; пер. с англ. – К. : Основи, 1999. – 259 с.
6. Глобальний конкурентний простір : монографія / [О. Г. Білорус та ін.]; кер. авт. кол. і наук. ред. О. Г. Білорус. – К. : КНЕУ, 2007. – 680 с.
7. Вебер М. Протестантська етика і дух капіталізму / М. В. Вебер. – К. : Основи, 1999. – 269 с.
8. Афанасьєв Ю. Опасная Россия / Ю. Афанасьєв [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Кримської філії ННДІУ МОНУ. – Режим доступу : http://dsl.sf.ukrtel.net/biblio/index.php?a_id=16&r_id=23
9. Новий курс: реформи в Україні. 2010–2015 : Національна доповідь ; за заг. ред. В. М. Гейця [та ін.]. – К. : НВЦ НБУВ, 2010. – 232 с.
10. Білорус О. Г. Проблеми глобальної модернізації та імперативи неіндустріалізації транзитивних країн / О. Г. Білорус // Економічний часопис-XXI. – 2012. – № 9–10. – С. 3–6.

Стаття надійшла до редакції 28.09.2013

References

1. Halchynskiy, A. S. (2013). *The Notes of Adviser of the President. 10 years with President L. Kuchma*. Kyiv: Lybid (in Ukr.).
2. Huntington, S. (2003). *The Third Wave. Democratization in the late twentieth century* (Trans. from Eng.). Moscow: ROSSPEN (in Russ.).
3. Kuchma, L. D. (2008). *Steps of national economy development, 1994-2004*. Kyiv: Lybid (in Ukr.).
4. Bilorus, O. H., Zubets, M. V., Sabluk, P. T., & Vlasov, V. I. (2009). *Global Food Security*. Kyiv: NSC «IAE» (in Ukr.).
5. Soros, G. (1999). *The Crisis of Global Capitalism* (Trans. from Eng.). Kyiv: Osnovy (in Russ.).
6. Bilorus, O. et al. (2007). *Global competitive space*. Kyiv: Kyiv National Economic University (in Ukr.).
7. Weber, M. (1999). *The Protestant Ethic and the Spirit of Capitalism* (Trans. from Eng.). Kyiv: Osnovy (in Ukr.).
8. Afanasiev, Yu. *Dangerous Russia*. Retrieved from http://dsl.sf.ukrtel.net/biblio/index.php?a_id=16&r_id=23 (in Russ.).
9. *New Course: Reforms in Ukraine. 2010-2015* (National Report). In V. M. Heiets (Ed.). Kyiv: SPC NBUV (in Ukr.).
10. Bilorus, O. (2012). Problems of global modernization and imperatives of transitive countries new industrialization. *Ekonomicnij Casopis-XXI (Economic Annals-XXI)*, 9-10, 3-6 (in Ukr.).

Received 28.09.2013

This title is indexed
in SciVerse Scopus

Improving research results
through analytical power

Журнал «Економічний часопис-XXI» включено у SCOPUS!

Одна із найвпливовіших корпорацій світу Elsevier Corporation прийняла рішення про включення наукового журналу «Економічний часопис-XXI» у міжнародну наукометричну базу SciVerse Scopus (Нідерланди).

Отже, Scopus визнає, що журнал «Економічний часопис-XXI» має високий академічний рівень, актуальну тематику статей і відповідає основним вимогам Scopus.

До уваги авторів! У зв'язку з високими вимогами міжнародних наукометричних баз, у журналі «Економічний часопис-XXI» перевага щодо публікації надається статтям, які мають високий науковий рівень, підготовлені англійською мовою та цілковито відповідають усім вимогам, викладеним на сайті: <http://soskin.info/ea/>

З повагою

Антоніна Матвійчук,

канд. екон. наук, доцент,

головний редактор наукового журналу «Економічний часопис-XXI»